

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a final draft of the original publication.

To cite this, use the original publication:

Välivirta Havia, M. & Palm, P. 2023. Mitattavien katsojareaktioiden hyödyntäminen esittävässä taiteessa Talk-verkkolehti, Myynti / Sales 25.1.2023.

Link to the original publication: <https://talk.turkuamk.fi/myynti/mitattavien-katsojareaktioiden-hyodyntaminen-esittavassa-taiteessa/>

All material supplied via Turku UAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

Mitattavien katsojareaktioiden hyödyntäminen esittävässä taiteessa

25.01.2023

Kirjoittajat

Maria Välivirta Havia KM, MBA, valmentaja Turun AMK BisnesAkademian, Turun ammattikorkeakoulu

Pinja Palm lehtori, Turun ammattikorkeakoulu

Turun ammattikorkeakoulu on mukana Euroopan Aluerahaston rahoittamassa Kokemusten talo -hankkeessa (2021–2023). Hankkeen yksi tutkimuskohde on selvittää ja etsiä uusia tapoja, joilla kehitetään erilaisissa fyysisissä ja virtuaalisissa tiloissa tapahtuvaa katsojakokemusta, ja sen pohjalta luoda uudenlaista ja kestävää liiketoimintaa. Hanke on kohdennettu matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-aloille. Turun ammattikorkeakoulu tutkii tämän teeman tiimoilta muun muassa katsojan tunnereaktioita, elämystä sekä mihin asioihin yleisön mielenkiinto ja katse kohdistuu erilaisissa esityksissä.

Turun ammattikorkeakoulun [Customer Behaviour Labissa](#) on käytössä iMotions-ohjelmisto, joka mahdollistaa silmänliikeseurannan, kasvojen ilmeiden analysoinnin, ja ihon sähkönjohtavuuden muutosten havainnoinnin sormen päähän kiinnitettävällä anturilla. Erityisesti silmänliikeseuranta on teatteriesityksiä tutkittaessa mielenkiintoista, sillä se näyttää, mihin katsojan huomio kiinnittyy kohtausta katsottaessa.

Affectivan AFFDEX -algoritmi tulkitsee katsojan mahdollisia tunteita seuraamalla ja analysoimalla kasvojen lihasten liikkeitä ja pieniä muutoksia ilmeessä. Laitteiston avulla mitattavia tunnetiloja olivat mm. suuttumus, suru, ilo, luotaan työntävyys (disgust), yllättyminen, pelko, vastenmielisyys, positiivisuus, negatiivisuus, neutraalius. Kokemusten talon laboratoriotutkimuksissa tuloksia kerätään datan lisäksi kyselylomakkeilla.

Dataa nettiteatterista

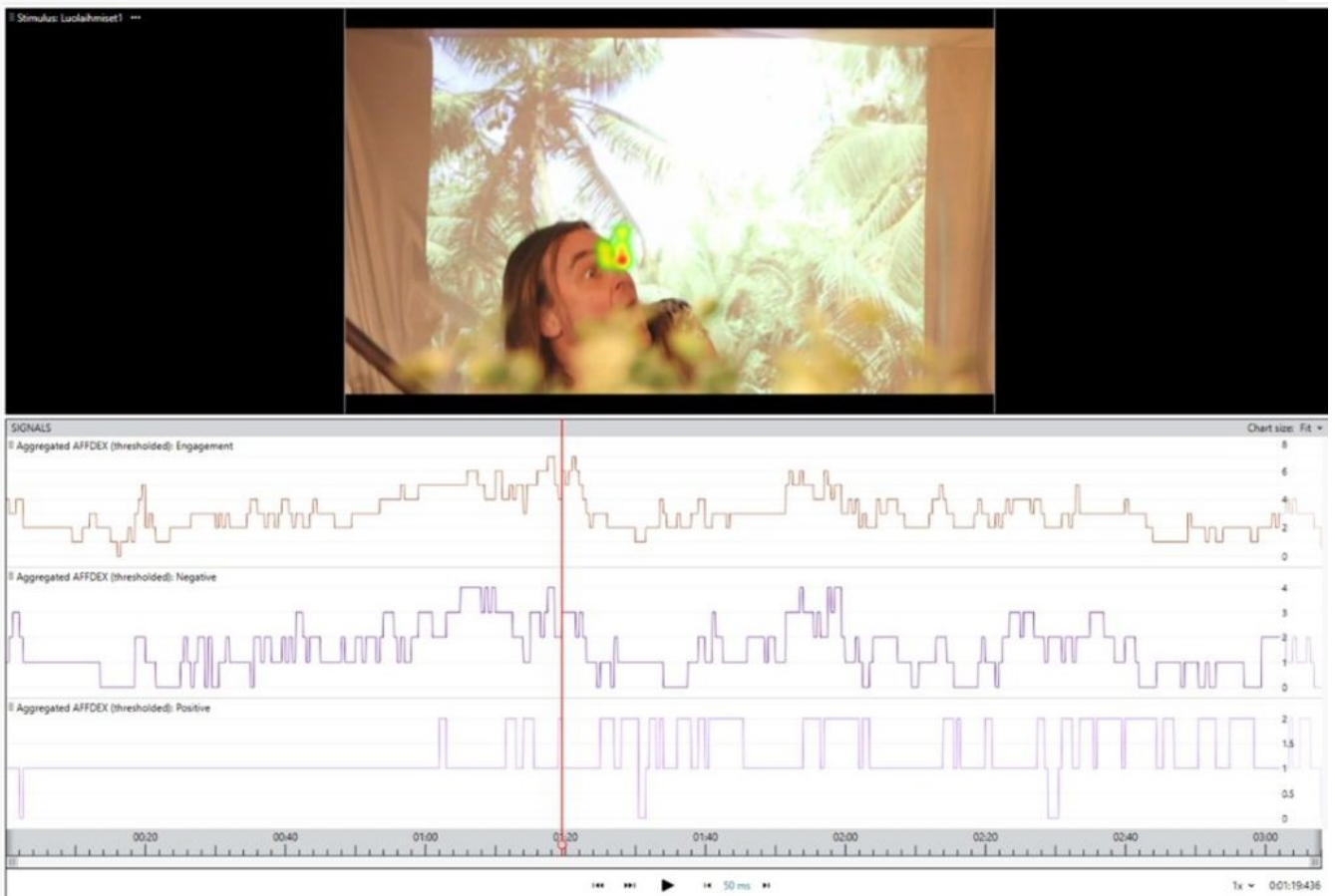
Näyttelijäkaksikko **Karolina Blom** ja **Walteri Roiha** kiinnostuivat datan hyödyntämisestä ja lähtivät ennakkoluulottomasti hankkeeseen mukaan toteuttamalla lyhyitä videoita työn alla olevasta nettiteatteriesityksestä. Testivideot näytettiin eri-ikäisille testihenkilöille tietokoneen näytöltä. Samalla mittauslaitteisto keräsi dataa analysointia varten. Videoiden katsomisen jälkeen testihenkilöitä pyydettiin vastaamaan myös kyselylomakkeisiin, joiden avulla kartoitettiin katsojan mielipidettä esityksestä sekä sen aikaan saamaa tunnetilaa.

Datan tuloksista päästään seuraamaan mm. sitä mihin katsojien katseet kiinnittyvät, jota havainnollistaa kuva 1. Mitä punaisempi kohdistuspisteen väri on, sitä useampi katsoja on kiinnittänyt katsettaan kyseiseen kohteeseen.

Kuva 1. Katseiden seuranta.

Laitteisto yhdistää esitettävän videon ja siihen liittyvät tunnetilat kulloiseenkin kohtaan, jolloin voidaan hetki-hetkeltä seurata millaisia tunnereaktioita katsoja kokee katsomansa esityksen aikana (kuva 2).

Kuva 2. Erilaiset tunnereaktiot.

Kokeilu oli mielenkiintoinen. Näitä tutkimuksia olisi mukava päästä viemään pidemmällekin (Karolina Blom).

Hyödyntämisen mahdollisuudet

Laboratorio ohjauksen työkaluna

Kokemusten talo -hankkeen yksi tavoite on selvittää, miten Customer Behaviour Labia voi hyödyntää myös teatteriohjauksen työkaluna. Syksyllä 2022 tutkittiin Turun ammattikorkeakoulun teatteri-ilmaisun ohjaajaopiskelijan **Isa Kortekankaan** teosta *Ilpo Ja Akusti*. Esityksen harjoituksissa kuvattiin tietty kohtaaminen kahdella eri tavalla toteutettuna, ja laboratoriossa tutkittiin, kuinka erilainen toteutustapa vaikuttaa katsojan huomion kiinnittymiseen (katseenseuranta) ja millaisia tunteita erilaiset toteutustavat herättävät katsojassa.

Tätä juttua kirjoitettaessa marraskuussa 2022 ovat tutkimuksen laboratoriomittaukset käynnissä. Mittausdata analysoidaan vuoden 2023 alussa. Tämän kaltaista tietoa voisi hyödyntää esimerkiksi käsikirjoitusvaiheessa ottamalla huomioon mahdollisuuden testata etukäteen kohtauksia ja valitsemalla niistä sen, joka toimii kohdeyleisöön parhaiten.

Live-esitysten mittaaminen katseenseurantalaseilla

Live-esityksistä vastaavanlaista mittausdataa on mahdollista kerätä katseenseurantalaseilla. Tämä luo mielenkiintoisia mahdollisuuksia, joita voi hyödyntää muun muassa live-esitysten katseenkohdistumisen ja tunnereaktioiden mittaamiseen.

Datan, taiteen ja mittauksen yhdistämisestä uusia näkökulmia katsojakokemukseen

Esimerkiksi teatterinäyttämöllä tapahtuvaan esitykseen saadaan parempaa ymmärrystä siitä, mihin katsojan huomio kiinnittyy: huomaavatko he asioita, joita on tarkoitus huomata ja saadaanko huomio pois niistä asioista, jotka halutaan häivyttää taustalle.

Bisnestä kulttuuridatasta?

On itsestään selvää, että vastaavanlaisella laitteistolla voidaan parantaa asiakas- ja katsojakokemusta. Esimerkiksi näytelmä voidaan rakentaa kokemuksellisesti niin, että se tukee paremmin näytelmän teemaa ja katsojan elämystä. Mitä paremman elämyksen katsoja saa, sitä todennäköisemmin hän haluaa palata asiakkaaksi.

Näytelmä voidaan rakentaa kokemuksellisesti niin, että se tukee paremmin näytelmän teemaa ja katsojan elämystä

Dataa hyödynnetään modernissa liike-elämässä paljon. Tämänkaltaisen datan käyttötapa luo kuitenkin uuden liiketoimintamahdollisuuden ja -näkökulman kulttuurielämyksiin, sillä tähän liittyvää liiketoimintaa ole nähtävissä suuressa määrin Suomessa tai maailmalla. Mittauksen ja datan tuotteistamisessa näyttäisi olevan erittäin potentiaalisia globaaleita liiketoimintamahdollisuuksia. Esitettävän taiteen aikaansaamien tunnereaktioiden mitattavuus ja niiden pohjalta tehdyt analyysit, sopivalla tavalla tuotteistettuna, voivat tarjota liiketoimintamahdollisuuksia useille nykyisille tai uusille yrityksille.

katsojakokemuksen ja datan hyödyntämisestä saadaan tyytyväisiä asiakkaita

Toinen käyttökohde valmiiksi analysoidun datan ja niihin liittyvien kuvattuja kohtauksia voidaan hyödyntää esimerkiksi taiteen alojen koulutus- ja opetuskäytössä. Maailmalla jo alalla toimivien ammattilaisten jatkokoulutukselle olisi varmasti myös kysyntää ja tarvetta, mikä avaa mahdollisuuksia myös uudelleenlaiselle kaupalliselle koulutustoiminnalle.

Kolmas tapa datan hyödyntämiseen voisi liittyä pidemmältä aikaväliltä saatuun valmiiksi jalostettuun mittausdataan, jota voidaan hyödyntää myös tutkimus- ja kehitystyöhön. Tämä voisi kiinnostaa esimerkiksi viihde- tai peliteollisuutta. Hyvälaatuista dataa voi toisin sanoen kaupallistaa monenlaiseen elämykselliseen tarkoitukseen.

Lisätietoja:

Tutustu [Customer Behaviour Labiin](#).

Artikkeli on osa [Myynti ja B2B-liiketoiminta -tutkimusryhmän](#) julkaisuja.